

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

NBA
T.a.v. de heer A. Sukkel
Postbus 242
2130 AE HOOFFDORP

Datum	: 13 mei 2025	Referentie	: 25/CEA/01782	Telefoon	: (088) 496 04 21
Bijlage(n)	:	Behandelaar	: Coen Bongers	E-mail	: info@cea.nl
Onderwerp	: Zienswijze ontwerpverordening op de beroepsprofielen 2025				

Geachte heer Sukkel,

Met interesse hebben wij de ontwerpverordening op de beroepsprofielen 2025 gelezen. Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid een formele zienswijze in te dienen.

De concept verordening biedt naar onze mening allereerst de mogelijkheden om te komen tot herziene eindtermen, een en ander in lijn met onze bevoegdheid ex art. 49 lid 2 van de Wet op het Accountantsberoep (WAB) waarin wij de verordening in acht dienen te nemen. Wij verwachten daarmee de opleiding, studeerbaar, aantrekkelijk en toekomstbestendig te kunnen maken.

Vanuit de taken van CEA geven wij een zienswijze op de verordening op het beroepsprofiel; keuzes over de taken en verantwoordelijkheden van de beschreven afstudeervarianten zijn aan de ledenvergadering van de NBA. Onze zienswijze heeft dan ook betrekking op de gevolgen ervan bij het beschrijven van de eindtermen en richt zich dan ook voornamelijk op artikel 6 tot en met 8 van de verordening, inclusief de toelichting daarop.

Toelichting op artikel 7 en 8: vakgebieden

In de toelichting wordt een verwijzing opgenomen dat:

De eindtermen worden door de CEA vastgesteld en dienen de vakgebieden te bevatten bedoeld in de Europese richtlijn.

Wij willen benadrukken dat de term *bevatten* voor CEA niet zal betekenen dat de vakgebieden afzonderlijk gedoceerd dan wel getoetst zullen gaan worden. De ontwikkelingen in het onderwijs en beroep maken dat opleidingen meer en meer geïntegreerd vanuit beroepstaken en activiteiten hun opleiding vormgeven, waarbij ook vakgebieden worden geïntegreerd. Deze mogelijkheid zal nadrukkelijk bij de herziening van de eindtermen meegenomen worden. Het besluit modellen Accountantsopleiding 2013, dat de verwijzing naar de in de EG richtlijn genoemde vakken omvat, omschrijft dit in artikel 2 als volgt:

De opleiding, bedoeld in artikel 46 van de wet, heeft betrekking op de vakgebieden, bedoeld in artikel 8 van de richtlijn.

In onze optiek biedt de terminologie *heeft betrekking op* in dat opzicht de ruimte daartoe.

Toelichting op artikel 7 en 8: afstudeervarianten

In artikel 7 is benoemd dat een accountant met of zonder aantekening voor het verrichten van wettelijke controles kan worden ingeschreven. Dit is aansluitend uitgewerkt in artikel 8 voor de Registeraccountant en Accountant-Administratieconsulent. In de toelichting is uiteengezet dat hiertoe een tweetal afstudeervarianten worden onderscheiden, de afstudeervariant Assurance en Accountancy MKB. Ten opzichte van de eerste concept verordening op de beroepsprofielen is ten aanzien van de afstudeervariant Accountancy MKB beschreven dat deze Accountant zonder aantekening ook niet-wettelijke jaarrekeningcontrole kan uitvoeren. Dat is ten opzichte van het huidige beroepsprofiel een uitbreiding van de werkzaamheden. In de toelichting bij figuur 3 is beschreven dat in de nieuwe post hbo meer audit & assurance incl. praktijken moeten worden toegevoegd.

Allereerst zien wij dat voor het uitvoeren van vrijwillige controles niet alleen kennis ten aanzien van audit & Assurance benodigd is. Ook andere (kern)vakgebieden zullen hierdoor worden geraakt zoals Financial Accounting maar ook Internal Control & Accounting Information Systems (ICAIS).

Voorts stellen wij vast dat ook in de huidige eindtermen voor Accountancy MKB al ruim aandacht wordt geschonken aan assurance vanuit het perspectief van de jaarrekeningcontrole. In de huidige Accountancy MKB opleiding is hiertoe het totaal aantal ECTS dat wordt besteed aan de kernvakgebieden in het theoretisch deel van de opleiding 70 ECTS¹. Voor de oriëntatie Assurance is dit 90 ECTS. Voor de voorgeschreven uren voor de praktijkopleiding bedraagt het aantal voorgeschreven uren rondom assurance voor de oriëntatie Assurance 1.500 uur en voor de oriëntatie Accountancy MKB 250. Een nadere detaillering hiervan is in bijlage 2 opgenomen.

Uit de evaluatie van de huidige eindtermen² die breed was opgezet met input vanuit de diverse perspectieven (werkveld, studenten en examinatoren) is daarbij tevredenheid geconstateerd ten aanzien van de aansluiting op de werkzaamheden in de MKB praktijk, waaronder ook (overige) assurancewerkzaamheden vallen. Een mogelijk tekort op het vakgebied assurance in de theoretische- en praktijkopleiding is daarin niet benoemd.

CEA zal bij het opstellen van de herziene eindtermen mede op basis van de nieuwe verordening op de beroepsprofielen onderzoeken welke kennis en vaardigheden hiertoe benodigd zijn in de theoretische- en praktijkopleiding.

Tenslotte is ten aanzien van de Accountant-Administratieconsulent een extra mogelijkheid gecreëerd om na afronding van de Accountancy MKB opleiding de aantekening aanvullend te verkrijgen: door een aanvullende theoretische- en praktijkopleiding te volgen. Wij merken allereerst op dat de huidige AA Assurance variant door 1 opleiding wordt aangeboden. De instroom betreft voornamelijk studenten die nog geen accountantstitel dragen, zij hebben de Assurance variant voor de AA als primaire opleiding gekozen. Ook is het aantal afgestudeerden relatief beperkt: vanaf de start in 2018 zijn 2 diploma's verstrekt. Bij de evaluatie van de huidige eindtermen is geen tekort in aanbod hiervan geconstateerd door werkveld of studenten. Of en in welke mate deze geboden variant uiteindelijk tot extra inschrijvingen met aantekening in het register zal leiden, zal de toekomst uit gaan wijzen.

¹ Eén ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) staat voor 28 uur studiebelasting. Het aantal ECTS dat aan een vak wordt toegekend, is een weerspiegeling van de totale tijdsinvestering die van een student wordt verwacht om succesvol aan de cursus deel te nemen en de bijbehorende leerdoelen te behalen.

² Evaluatie van de eindtermen accountantsopleiding, Andersson Elffers Felix, december 2022, blz. 13

Kosten toezicht opleidingen

CEA houdt vanuit haar wettelijke taken toezicht op de aangewezen opleidingen. Wanneer het beroepsprofiel meerdere oriëntaties beschrijft zal CEA deze oriëntaties uitwerken in de eindtermen. Meerdere oriëntaties leiden naar verwachting wel tot hogere toezichtskosten, doordat meer diversiteit in oriëntaties tot een groter palet aan opleidingen leidt met bijbehorende toezichtsactiviteiten.

Eerdere consultatiereactie

Wij hebben op de eerste conceptversie eveneens een consultatiereactie ingediend, kenmerk 25/CEA/01756 d.d. 12 maart 2025. In de bijlage bij deze zienswijze treft u de follow up aan van onze eerdere opmerkingen.

Met vriendelijke groet,
Namens de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding

Mr. H.G.M. van Oldeniel
Voorzitter

C.P.J.M. Bongers MSc
secretaris

Bijlage 1: onderwerpen zienswijze CEA informele consultatie.

Bijlage 2: vakken en urenspecificatie Assurance en Accountancy MKB opleiding.

Bijlage 1: onderwerpen zienswijze CEA informele consultatie.

Onderstaande tabel bevat de onderwerpen zoals opgenomen in onze zienswijze in de informele consultatie van de concept Ontwerpverordening op de beroepsprofielen 2025 alsmede de door ons geconstateerde verwerking daarvan in de definitieve conceptversie.

Onderwerp	Opmerking CEA	Verwerking definitieve beroepsprofiel
Niveau opleiding	Aanbeveling om de niveau-aanduiding (NLQF) van de opleiding ook in de verordening zelf op te nemen, dan wel hier actief naar te verwijzen.	Opmerking is niet verwerkt.
International Education Standards (IES)	Hoewel CEA kennis neemt van de inhoud van de IES, is CEA geen formeel lid van de IFAC en als zodanig dan ook niet formeel gehouden aan de IES.	n.v.t. Opmerking is ter kennisname bedoeld.
Certificerings-bevoegdheid accountant en opleiding	Voor de wettelijke controle zal het aantal uren van de praktijkopleiding dan ook in lijn dienen te liggen met de driejaarseis in de EG-richtlijn. Voor de studenten en trainees die kiezen voor de huidige Accountancy MKB (AA) variant betekent dit dat aanvullende eisen gesteld worden als daar ook de wettelijke controle aan toegevoegd moet worden. Het huidige onderscheid in de eindtermen van de oriëntaties Assurance en Accountancy-MKB in de accountants-opleiding wordt overigens positief gewaardeerd, zo blijkt uit de evaluatie eindtermen in 2022. Dit geldt met name voor de MKB-oriëntatie. Alle respondenten – van trainees tot praktijkbegeleiders – waarderen dit positief. Ze geven aan dat de oriëntatie-specifieke competenties die een trainee meekrijgt beter passend zijn bij de werkpraktijk dan voorheen.	Gewijzigd, zie opmerkingen CEA in deze zienswijze
Werkvelden	In de conceptverordening zijn in artikel 3 de werkvelden benoemd. Voor het uitwerken van deze werkvelden in de eindtermen acht CEA het van belang dat de bij een werkveld horende werkzaamheden goed worden geduid zodat de eindtermen hierop kunnen aansluiten.	In de toelichting tekstueel in lijn gebracht.
Fasering herziening	Mocht uit fase 2 een herzien beroepsprofiel vastgesteld worden dan zal het effect zijn dat ook de eindtermen hierop aangepast moeten worden. Daarop aansluitend zullen dan ook de curricula van de opleidingen aanpassing behoeven. Dit zal dan -	n.v.t. Betreft fase 2.

Onderwerp	Opmerking CEA	Verwerking definitieve beroepsprofiel
	wederom- een significante investering van de aangewezen opleidingen vragen.	
Normering Common Body of Knowledge (CBOKS).	CEA heeft als doel gesteld om de herziene eindtermen conceptueler te gaan beschrijven en daarmee minder gedetailleerd zaken voor te schrijven. In de beschrijving van hoofdstuk 4 wordt rond de CBOKS ook in die geest beschreven. In de uitwerking voor de oriëntaties worden echter meerdere detailleringen aangebracht. Juist om conceptuelere eindtermen op te stellen is het van belang dat in de verordening op het beroepsprofiel zo min mogelijk detailleringen worden gevraagd.	Opmerking is verwerkt.
Specialisaties	Ten aanzien van specialisaties willen wij aansluitend meegeven dat het creëren van specialisaties ook betekent dat voor iedere specialisatie separate eindtermen opgesteld moeten worden alsmede toezicht op opleidingen die hiertoe een aanwijzing krijgen. De hiermee gepaard gaande kosten zullen dan ook stijgen.	n.v.t. Betreft fase 2.
Doorstroom RA vanuit AA	Ten opzichte van het huidige beroepsprofiel lijkt deze mogelijkheid in het concept niet verbeterd. Wij vragen aandacht voor deze mogelijkheid waarbij een mogelijkheid zou kunnen zijn dat AA-accountants ook via een HBO master richting de assurance variant zouden moeten kunnen blijven gaan, zeker als daar ook werkervaring in gecombineerd kan worden. Op deze wijze wordt het voor AA's mogelijk om de assurance variant te behalen zonder veel deficiënties. Voor NLQF is het niveau van de master voor zowel de HBO- als de universitaire master gelijkgesteld op 7.	Opmerking is verwerkt.
Verbinding met permanente educatie	De verbinding met permanente educatie zou sterker kunnen worden beschreven door de zin op blz. 5 een na laatste alinea te wijzigen in: Het beroepsprofiel is enerzijds het fundament voor de opleiding tot accountant en de permanente educatie.	concept verordening op de beroepsprofielen 2025
Onderwijskundige woordkeus	In de concept verordening en de toelichting wordt veelvuldig gebruik gemaakt van woorden zoals altijd, vaak, juist, sterk etc.	Opmerking is deels verwerkt

Onderwerp	Opmerking CEA	Verwerking definitieve beroepsprofiel
	Onderwijskundig gezien zijn deze termen multi-interpretabel en daarmee lastig meetbaar te maken in de eindtermen. Het verdient aanbeveling deze kwalitatieve termen zoveel mogelijk te vermijden.	
Verwijzing wetsartikel	In de laatste verwijzing van artikel 8.2 'of het tweede lid onderdeel a' wordt verwezen naar de associate degree-opleidingen daar waar in onze optiek juist verwezen moet worden naar bacheloropleidingen. De verwijzing zou dan ook moeten luiden: onderdeel b van lid 2.	Opmerking is verwerkt.

Bijlage 2: vakken en urenspecificatie Assurance en Accountancy MKB opleiding.

Onderstaand zijn voor de opleidingsoriëntaties Assurance en Accountancy MKB de verdeling van de opleiding naar aantal ECTS per vakgebied opgenomen, zoals opgenomen in de huidige eindtermen accountantsopleiding³. Voor de theoretische opleiding heeft CEA per vakgebied ECTS-normen bepaald en voor de praktijkopleidingen een urennorm⁴.

Oriëntatie Assurance

Vakgebied	CBoK	Oriëntatie	Totaal
Audit & Assurance	20	10	30
Financial Accounting	20	10	30
Internal Control & Accounting Information Systems	20	10	30
<i>Kernvakgebieden</i>	<i>60</i>	<i>30</i>	<i>90</i>
Financiering	16	0	16
Management Accounting & Control	18	0	18
Strategie, Leiderschap en Organisatie	12	2	14
<i>Bedrijfseconomische vakgebieden</i>	<i>46</i>	<i>2</i>	<i>48</i>
Boekhouden	12	0	12
Economie	8	0	8
Fiscaliteit	14	0	14
Gedrag, Ethiek en Besluitvorming	8	0	8
Recht	12	0	12
Statistiek	8	0	8
<i>Overige vakgebieden</i>	<i>62</i>	<i>0</i>	<i>62</i>
<i>Totaal</i>	<i>168</i>	<i>32</i>	<i>200</i>

Ten aanzien van de praktijkopleiding is voorgeschreven:

Soorten werkzaamheden	Minimum urennorm
Totaal aantal uren praktijkopleiding	3.000
Aantal uren voorgeschreven werkzaamheden	1.500
waarvan assurancewerkzaamheden	1.500
▪ jaarrekeningcontroles	Minimaal 75%

³ <https://www.cea.nl/eindtermen/>

⁴ Eén ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) staat voor 28 uur studiebelasting. Het aantal ECTS dat aan een vak wordt toegekend, is een weerspiegeling van de totale tijdsinvestering die van een student wordt verwacht om succesvol aan de cursus deel te nemen en de bijbehorende leerdoelen te behalen. De normering van huidige eindtermen zijn te raadplegen in de eindtermen.

Soorten werkzaamheden	Minimum urennorm	
▪ overige assurance-opdrachten	Minimaal	10%

Oriëntatie Accountancy MKB

Vakgebied	CBoK	Oriëntatie	Totaal
Audit & Assurance	20	5	25
Financial Accounting	20	2	22
Internal Control & Accounting Information Systems	20	3	23
<i>Kernvakgebieden</i>	<i>60</i>	<i>10</i>	<i>70</i>
Financiering	16	4	20
Management Accounting & Control	18	1	19
Strategie, Leiderschap en Organisatie	12	4	16
<i>Bedrijfseconomische vakgebieden</i>	<i>46</i>	<i>9</i>	<i>55</i>
Boekhouden	12	3	15
Economie	8	0	8
Fiscaliteit	14	7	21
Gedrag, Ethiek en Besluitvorming	8	0	8
Recht	12	3	15
Statistiek	8	0	8
<i>Overige vakgebieden</i>	<i>62</i>	<i>13</i>	<i>75</i>
<i>Totaal</i>	<i>168</i>	<i>32</i>	<i>200</i>

Ten aanzien van de praktijkopleiding is voorgeschreven:

Soorten werkzaamheden	Minimum urennorm
Totaal aantal uren praktijkopleiding	3.000
Aantal uren voorgeschreven werkzaamheden	1.500
waarvan assurancewerkzaamheden (jaarrekening-controles en/of overige assurance-opdrachten)	250 of 150 + begeleidingsdagen
waarvan werkzaamheden m.b.t. aan assurance verwante opdrachten en advies- en overige opdrachten	1.250